

Tiekartta vastuullisuuteen – Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Vaasan yliopisto alueen pk-yritysten tukena strategisen vastuullisuustyön kehittämisessä

20.12.2023

Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Vaasan yliopiston yhteistyössä toteuttama hanke ”Tiekartta pk-yritysten kestävän strategisen liiketoiminnan rakentamiseksi” tavoitteena on tuoda vastuullisuuden kehittämiseen kokonaisvaltainen, strateginen näkökulma. Aikaisemmista hankkeista saadun palautteen perusteella alueemme pk-yritykset ovat tunnistaneet tarpeen tehdä vastuullisuudesta ja kestävyydestä keskeinen osa liiketoimintaansa. Tämä heijastelee myös viimeaikaisten tutkimusten ja barometrien tuloksia (mm. Elinkeinoelämän keskusliiton PK-vastuullisuusbarometri 2023), jotka ovat osoittaneet vastuullisuuden merkityksen kasvavan pk-yritysten liiketoiminnassa jatkuvasti. Rajalliset resurssit omaavat pk-yritykset kuitenkin kaipaavat vastuullisuustyöhön merkittävästi tukea, ja erityisesti apua tarvitaan tavoitteiden ja mittareiden asettamisessa sekä vastuullisuusraportoinnissa.

Hanke käynnistyi pk-yritysten verkkosivustojen kartoituksella, jonka tulokset osoittivat myös osaltaan, että vastuullisuus ja kestävyys eivät näyttäisi olevan kovinkaan syvällä alueemme yritysten strategioissa. Tarkasteltaessa satunnaisotannalla 100 alueen pk-yrityksen verkkosivuja, ja yritysten visiota, missiota, arvoja ja yritystarinoita, eivät vastuullisuus- ja kestävyysteemat nousseet esiin kuin muutamien yritysten kohdalla. Vain kahden yrityksen verkkosivuilla teemat oli sisällytetty osaksi yrityksen missiota ja kuuden yrityksen

kohdalla ne mainittiin arvojen yhteydessä tai yritystarinassa. Kartoituksen tulokset löytyvät tarkemmin artikkelista Viestitkö vastuullisuudesta, eteläpohjalainen yrittäjä?

Valmennusta vastuullisuustyöhön

Näiden lähtökohtien pohjalta toteutettiin syksyllä 2023 viiden kerran strategisen vastuullisuuden työpajasarja, jonka tavoitteena oli kehittää pk-yritysten vastuullisuusstrategioita ja yleisemmin vastuullisuustyötä. Työpajasarjaan osallistui reilu 20 osallistujaa 11 eri yrityksestä. Mukana oli pk-yritysten lisäksi myös yksi alueen suuryritys, jonka osallistuminen antoi hyvää perspektiiviä ison yrityksen vastuullisuustyöhön, jota ohjaajat vahvasti velvoittavat säädökset ja lait. Osallistujat olivat laajasti eri toimialoilta; mm. tukku- ja vähittäiskauppa, tilitoimistopalvelut, tekstiili-, siivous- ja ilmastointialat, mikä rikastutti yhteistä työskentelyä tuomalla keskusteluun erilaisia näkökulmia.

Työpajoissa tutustuttiin ja hyödynnettiin erilaisia strategia- ja vastuullisuustyökaluja. Käsiteltäviin aiheisiin liittyvien alustusten pohjalta osallistujat pääsivät käytännössä työstämään omaa vastuullisuusstrategiaansa ja suunnittelemaan vastuullisuusraportointiaan vaihe vaiheelta. Yhteiset keskustelut, teemojen työstäminen pienryhmissä sekä annetut kotitehtävät edistivät aktiivista ja sitoutunutta osallistumista.

Käytännön esimerkin yritysmaailmasta toi Lennol Oy, jonka operatiivinen johtaja Iina Sopanen kuvasi esityksessään mielenkiintoisesti ja käytännönläheisesti yrityksen vastuullisuustyötä ja -matkaa. Ajankohtaista tietoa EU:n kestävyysraportointidirektiivistä (CSRD) osallistujille välitti Kierivä Oy:n asiantuntija Riitta Haapanen. Riitan laaja ja kattava esitys tarjosi arvokasta tietoa uudesta, vuoden 2024 alussa voimaan astuvasta kestävyysraportointidirektiivistä (CSRD) sekä siihen liittyvästä raportoinnin sisältöjä tarkentavasta standardista (ESRS). Vaikka uusi direktiivi ei vielä suoranaisesti aseta uusia velvoitteita pk-yritysten kestävyysraportointiin, on direktiivin ja siihen liittyvän standardin keskeisimpiä vaatimuksia ja sisältöjä hyvä tuntea, sillä esimerkiksi päämiehet ja rahoittajat vaativat yhä enenevässä määrin myös pk-yrityksiltä raportointia kestävyysvaikutuksistaan.

Missä mennään vastuullisuuden osalta yrityksissä juuri nyt?

Työpajasarjan aikana tehtyjen osallistujien haastattelujen mukaan yritykset kohtaavat yhä enemmän vastuullisuusvaatimuksia, ja niitä tulee pääasiassa päämiehiltä sekä asiakkailta, erityisesti b2b- ja kansainvälisiltä asiakkailta. Myös julkisissa hankinnoissa ja puitesopimuksissa vastuullisuuteen liittyvät vaatimukset ovat kasvaneet, ja niitä on alettu myös pisteyttää samalla tavalla kuin esimerkiksi hintaa ja referenssejä. Yrityksiltä myös pyydetään yhä enemmän tuote- ja palvelukohtaisia sertifikaatteja, laatutodistuksia sekä tietoa esimerkiksi energiatehokkuuteen, käytettyihin kemikaaleihin ja vaarallisiin aineisiin sekä pakkausmateriaaleihin liittyen.

Osallistuneiden yritysten tilanne vastuullisuustyön suhteen oli hyvin samankaltainen. Suurin osa yrityksistä oli jo ottanut ensiaskeleita työn aloittamiseksi, mihin saattoi liittyä esimerkiksi nykytilanteen kartoitusta tai

sertifikaattien hakemista. Moni osallistuja myös totesi oman yritystoiminnan olleen monelta osin vastuullista jo pitkään, mutta vastuullisuuteen liittyvistä asioista ei vain olla osattu viestiä. Sekä ulkoinen että sisäinen viestintä koettiinkin suurimpana haasteena useassa osallistujayrityksessä. Eräs yritys myös huomioi, että aiemmin vastuullisuutta oli käsitelty vain ympäristövastuullisuuden näkökulmasta, mutta valmennuksen myötä ymmärrys ja vastuullisuustyö laajeni myös sosiaalisen ja taloudellisen vastuun näkökulmiin.

Palautteet työpajasarjasta

Osallistuneet yritykset olivat yleisesti ottaen hyvin tyytyväisiä työpajasarjaan. Työpajasarjan päätteeksi käydyn avoimen palautekeskustelun mukaan osallistujat arvostivat erityisesti kattavaa tietopakettia, hyviä case-esimerkkejä ja mahdollisuutta verkostoitua samassa tilanteessa olevien yritysten kanssa. Yritykset myös ilmaisivat toiveen ryhmän yhteiselle kokoontumiselle vuoden 2024 lopussa, jolloin yritykset pääsisivät kuulemaan, miten vastuullisuustyössä on osallistujayrityksissä edennyt.

Osallistujilta kysyttiin palautetta myös kirjallisesti. Palautekyselyyn vastasi kaikkiaan 11 osallistujaa, ja tulokset osoittavat yritysten kokeneen valmennukset heille hyödyllisiä. Työpajasarjalle annettujen yleisarvosanojen keskiarvoksi asteikolla 1–10 saatiin 8,5 ja sisältöjen hyödyllisyyden keskiarvoksi puolestaan 8,7. Avoimissa palautteissa korostui erityisesti hyödyt vastuullisuusstrategiaan, kokonaisuuksien hallintaan, yleiskuvaan ja raportointiin liittyen. Osallistujat antoivat kiitosta myös työpajasarjassa esiin nostetuista konkreettisista esimerkeistä ja käytännönläheisyydestä sekä erityisesti mahdollisuudesta verkostoitua muiden, samassa tilanteessa olevien alueen yritysten kanssa.

Kohti vastuullisuuden tiekarttaa

Hankkeen seuraavassa vaiheessa vuoden 2024 aikana rakennetaan strategista vastuullisuustyötä tukevaa digitaalista mallia, jonka avulla yritykset voivat itsenäisesti työstää omaa vastuullisuuden tiekarttaansa. Mallia rakennetaan yhteistyössä eri kokoisten ja eri toimialojen yritysten kanssa. Yritykset pääsevät mukaan sekä mallin hahmottamiseen että sisältöjen testaamiseen, kommentoimiseen ja tuottamiseen. Näin sisältö saadaan mahdollisimman hyvin vastaamaan yritysten tarpeita, ja myös palvelemaan eri vaiheissa olevia yrityksiä.

Artikkeli on kirjoitettu osana Tiekartta pk-yritysten kestävän strategisen liiketoiminnan rakentamiseksi –hanketta, joka on Euroopan unionin osarahoittama. Hanke toteutetaan yhteistyössä Vaasan yliopiston kanssa.

Lue lisää: Tiekartta pk-yritysten kestävän strategisen liiketoiminnan rakentamiseksi**Suvi Hakala**
asiantuntija, TKI
SeAMK

Laura Könönen
asiantuntija, TKI
SeAMK